

Prædiken til Skærtorsdag

Joh. 13, 1-15

Skærtorsdag holdes som en måltidsgudstjeneste i kirkerummet kl. 17.00. Menigheden incl. kirkekoret sidder ved spiseborde, hvor det øverste fungerer som alterbord. Gudstjenesten følger nogenlunde højmesseritualet, men når brød og vin er delt rundt (man skænker for hinanden) efter indstiftelsesordene, så udvides det til et regulært påskemåltid med vin, stegt lam og urter – og fri samtale. Efter ca. en halv times spisning afsluttes gudstjenesten efter ritualet. Prædiken er ikke holdt i sine skrevne form, men er udgangspunkt for en improviseret "bordtale".

Når vi fejrer skærtorsdag som en måltidsgudstjeneste, så får vi blik for nogle sider af nadveren, som vi ellers mister fornemmelsen for.

Bl.a. at nadveren har noget med demokrati at gøre. På en måde sidder vi her som en parlamentarisk forsamling, altså som et udtryk for, hvad et samfund grundlæggende er. Nadveren er et sakramente, hvor det hellige, Gud selv, er på spil. Men nadveren peger samtidig på det sakramentale i et hvert menneskeligt fælles-skab.

Det understreges ved, at vi sidder til bords sammen, som Jesus og disciplene gjorde det.

I det at sidde sammen er der jo en særlig holdning. Har vi en konflikt siger vi ofte: "Lad os nu lige sætte os ned og snakke om det". Og vi diskuterer, hvem vi skal have med rundt om bordet.

Ved det at sidde sammen bryder vi forsvarsmurene lidt ned og udligner magtforskelle. Vi har nogenlunde samme højde, så der er basis for en ligeværdig samtale, i modsætning til skranker og talerstole, hvor vi taler oppe fra og ned. Ved bordet kan vi tale sammen, parlamentere, som det hedder på latin. Dvs. vi kan frit komme til orde i en åben dialog.

Men ved nadvermåltidet sidder Jesus Kristus med ved bordet. Guds søn har sat sig i niveau med os. Og han tager brødet og vinen og deler det rundt som sit legeme og blod. Han er med som den, der giver. Festen er på hans regning. Det viser han tilmed ved at påtage sig det lavstatusarbejde at vaske disciplenes fødder. For de gamle var det nødvendigt at vaske sig rituelt, fordi man opfattede måltidet som en hellig handling. Derfor måtte man være rituelt ren, så det hellige ikke blev besmittet. Men ved Jesu fodvaskning holdes vi fast på, at der skal en radikal anderledes renselse til. Gennem ham virker

det hellige som Guds kraft på en anden måde.

Ved sin korsdød giver Jesus sit liv som en offerhandling. Han bærer vores skyld og renser os derved endegyldigt for synd. Med korsdød, synd, offer og forsoning er vi inde ved det store og vanskelige i troen. Men ved at sidde sammen ved bordene her får vi markeret på en ligefrem måde, at det sakramentale som offer og forsoning altid er på spil, hvis et fællesskab skal være frit og ligeværdigt.

Så sande de end er, så begynder de kirkelig ord at lukke sig for os. Og det står også i modsætning til den måde, vi ellers taler om demokrati på. Her tager vi udgangspunkt i vores rettigheder, sådan som de f.eks. udtrykkes i den amerikanske uafhængighedserklæring fra 1776: Vi anser disse sandheder for indlysende:

- at alle mennesker er skabt lige;
- at de af deres Skaber har fået visse umistelige rettigheder;
- at der blandt disse er liv, frihed og stræben efter lykke.

Uden at nævne skaberen har vores grundlov jo tilsvarende formuleringer. Det er smukt og sandt. Men det besynderlige er bare, at i praksis er de hvide de mest lige; de rige og raske er dem, der har mest ret til at stræbe efter frihed og lykke. Fokus på rettigheder bliver fokus på mig og mit. Vi kender det alt for godt fra dagligdagen: Gør som du vil, her er et godt tilbud til dit barn, osv. osv.

Men nadvermåltidet lægger et andet grundlag for fællesskabet. Jesus holder det for en indlysende sandhed, at Skaberen har givet os liv i kærlighed, at det derfor skal leves

frit og lige i kærlighed. Livet er ikke ligegyldigt. For når livet ikke leves i kærlighed, så gør det ondt. Vi påfører dem, der holdes udenfor en smerte, og vi pådrager os selv skyld. Vi er rigtig mange Judas'er, der svigter og forråder den kærlighed. Det er ikke bare synd for dem, vores egoisme går ud over. Det ødelægger også os selv. Skylden og den manglende kærlighedsevne forkvæler os.

Jesu offer på korset og hans vaskning af disciplenes fødder genskaber kærlighedsevnen: evnen til at give. Og det gøres altså ikke ved en moralprædiken, men ved et måltid. Her kommer det sakramentale, det hellige, til syne på nærværende og nærende måde. Jesus bryder brødet og deler vinen, sådan som han ved sin offerdød bryder og deler sit eget liv. Det hellige kommer altså til syne, når noget bliver brudt. Helt elementært i brødet. Det er brødets væsen, at det skal brydes for at blive til næring i et måltid. Men der er det særlige ved brødet, at det kan brydes i stykker uden at gå i stykker. Et stykke brød er lige fuldt et brød. Når vi i måltidet spiser brødet, som Jesus bryder, så deler vi altså hans fulde kærlighed. Kærligheden går ikke i stykker, når den deles. Tværtimod. Når vi bryder brødet, bryder grænser, sætter os på menneskeniveau og parlamentarerer, så slippes det hellig løb.

På den måde giver nadvermåltidet os blik for Guds skaberkraft og det sakramentale i alt liv. Alt liv er jo givet, og det vokser ved deling. Biologien viser os, at liv vokser ved celledeling. Vi sanser det gryende forår, korn og frø i jorden sætter nye strå, knopper brister, og liv springer ud. Vi ved det fra

hinanden i erotik, kærlighed og fællesskab. Det er ved, at vi åbner os mod hinanden, at livet skabes.

Gud giver. Ja, Gud til-giver. I Jesu påskeoffer dobler Gud så at sige op med tilgivelsen. Det sker ikke ved at lade fem og syv være lige og se bort den skyld og smerte, som vi forårsager, når vi svigter. Næ, liv koster liv. Men ved sin død betaler Jesus vores gæld. Jesus er det offerlam og den syndebuk, som tager det hele på sig.

Hvor svært det end er at tale om dette med offerdød og forsoning, så mærker vi det dog som nåde og livsnødvendighed, når vi sidder til bords sammen. Det hellige breder sig. Som dagligt brød skal tilgivelse og forsoning gives videre. Tilgivelse vokser også ved celledeling.

Det gælder i vores daglige omgang med hinanden. Og det gælder for os som demokratiske borgere. Et samfund uden overskud til at dele og uden vilje til forsoning bliver aldrig frit.

Her standser prædikenen. Men nu sidder vi så her som en demokratisk forsamling og kan tale sammen under måltidet. I kan tale om, hvad I vil. Men jeg vil vove et par små debatoplæg til inspiration:

1) Vi sender soldater og hjælpearbejdere ud i verden.

I hvervningsmaterialet lokkes unge med, at de får spændende oplevelser, kammeratskab og en lederuddannelse. Men nogen af dem kommer altså til at ofre deres liv på det. Andre kommer hjem med ar på sjælen. Det kalder vi for psykiske skader, som vi prøver at reparere på.

Vi kan ligesom ikke rumme dette, at det

Redaktion

Sognepræst
Margrethe Dahlerup Koch
Høbrovej 3
6980 Tim
mdk@km.dk

Sognepræst
Søren Jensen
Byløkken 27
8240 Risskov
sjen@km.dk

Søndagslæsning
udkommer hver uge på
www.grundtvig.dk
– hvor man også
kan tilmelde sig
elektronisk nyhedsbrev
om Søndagslæsning

Grundtvigsk Forum
Farvergade 27
1463 København K
Telefon 3373 2800
vartov@vartov.dk

koster liv at ville gøre en forskel. Som samfund mangler vi den fornemmelse af at være en fælles (nadver-)krop, som bærer på den smerte og det offer, som den enkelte giver. 2) Det samme gælder mennesker på kanten af samfundet.

Der er situationer, hvor vi ikke frit kan vælge og stræbe efter lykken som vores ret. Har en hjemløs f.eks. selv valgt at være hjemløs? Er psykiske problemer, sociale nederlag, bøvl med betalingsservice, udeblivelse fra aftaler bare ”klientens” eget problem? Er der netop ikke brug for forsoning og tilgivelse i en aktiv indsat fra os andre i samfundet? For at vi ofrer lidt af vores tid og energi på andre for at holde sammen på det hele.

Ved nadveren skærtorsdag sætter Guds Søn sig i hvert fald til bords med os og spiller ud ved at give os af sit liv.

Amen

Palle Kongsgaard

Grundtvigskirken, København

Salmer:

180, 455, 321, 476